

Adriaan Kornelis Koekoek over ons parlement

Bij de Buren is het Beter

door Peter van Deutekom

Koekoek: „Inderdaad, in geval van vervroegde verkiezingen als gevolg van een kabinetscrisis vind ik dat Van Agt niet terug moet komen als lijsttrekker van het CDA. . . ho, ho, wacht even, onder voorbehoud dan dat die crisis is veroorzaakt door de houding van de eigen CDA-fractie, of een deel ervan.”

We zitten wat aangenaam te bakkeleien over stelling acht bij het proefschrift „Partijleiders en Kabinetsformatie” van de nieuwbakken promovendus Adriaan Kornelis Koekoek. Een venijnige stelling, dat beaamt Koekoek. Hij luidt: „Van Agt dient, behalve als zijn minister-presidentschap eerder zou eindigen, lijstaanvoerder van het CDA voor de volgende Tweede-Kamerverkiezingen te worden.”

De hamvraag bij deze stelling is natuurlijk: hoe komt Van Agt aan z'n eind? Politiek gesproken dan. De varianten vliegen over de tafel.

Koekoek: „Wanneer nou de VVD-fractie de regering ten val brengt door bijvoorbeeld samen te gaan met de PvdA in de abortuszaak, dan verandert dat voor het lijsttrekkerschap van het CDA niets. Van Agt moet dan gewoon lijsttrekker blijven. Indien de VVD uit eigen beweging, om haar moverende redenen, uit de boot stapt, dán lijkt me Van Agt niet de aangewezen persoon om vervolgens samenwerking met de PvdA te zoeken. Daar is een andere figuur voor nodig, een contactcommissie, waarin diverse geledingen van de partij vertegenwoordigd zijn. Ook wanneer het CDA als partij zélf te kennen geeft in de komende jaren liever met de PvdA te willen samenwerken, zal Van Agt als partijleider het veld moeten ruimen. Met dat *deel van de fractie* bedoel ik ook het groepje loyalisten, dissidenten of hoe ze ook mogen heten. Zij zouden natuurlijk heel gemakkelijk voor een crisis kunnen zorgen, dan moeten zij ook maar een oplossing voor het lijsttrekkerschap zien te vinden. Je kunt trouwens denken aan disciplinaire maatregelen tegen hen, stel dat ze systematisch met de PvdA gaan

Adriaan Kornelis Koekoek: Dissidenten uit de fractie. (Foto: AVC-VU)

meestemmen, dan zou je de dissidenten uit de fractie moeten zetten. Dat ze dan wellicht een eigen fractie gaan vormen, waarmee de basis onder het kabinet helemaal wegvalt, dat zijn de consequenties. Maar je gaat wel verder met een onverdeelde fractie.”

Desastreus

Er komt nog een aardige variant ter tafel: Van Agt en Wiegel volbrengen de rit zonder brokken en verklaren als lijsttrekkers vóór de nieuwe verkiezingen dat ze hun innige samenwerking in een kabinet na de verkiezingen willen voortzetten. De uitslag is echter desastreus voor de coalitiepartners, gezien de laatste opiniepeilingen in het land een niet zó boude veronderstelling.

Het CDA zal dan, wil het regeren, aan moeten kloppen bij die andere grote

partij, de PvdA. Is Van Agt dan nog wel te handhaven als politiek leider van het CDA? Koekoek: „Dat hangt er van af of hij nog bereid is om als minister zitting te nemen in een kabinet met de PvdA, want de lijstaanvoeders móeten, vind ik, in het kabinet. Als Van Agt dat wil dan zie ik niet in waarom hij het veld zou moeten ruimen.” Omdat het niet ondenkbaar is dat de PvdA zal zeggen: *we zijn vies van Dries*. Koekoek: „Ja, dan wordt het een moeilijke zaak. U merkt wel hoeveel haken en ogen er aan de materie zitten, geen wonder dat het proefschrift zo'n pil geworden is.”

De schrijver van die pil, ruim zesenhalfhonderd pagina's dik, werd drieëndertig jaar geleden geboren in het dorp Willemstad, een protestantse enclave in Noord-Brabant, in het puntje van de westhoek. In 1969 afgestudeerd aan de rechtenfaculteit van de VU, betrok hij datzelfde jaar nog op 24-jarige leeftijd als wetenschappelijk medewerker de Katholieke Hogeschool van Tilburg. Daar was het dat hij in november '69, hij weet het nog exact, door een opmerking van professor Jeukens, zijn copromotor, op het onderwerp van zijn proefschrift werd gebracht. Jeukens stelde dat voor een goede functionering van een regeringsstelsel de positie van de leider van een partij, de politiek leider, van groot belang was.

Vernieuwing

Zowel de VU als de Hogeschool hebben hun sporen achtergelaten in het proefschrift. De VU deed dat via mensen als de filosoof Dooyeweerd en diens opvolger Van Eikema Hommes, via de colleges van de welbekende L. W. G. Scholten, waardoor Koekoek's interesse in de parlementaire geschiedenis werd gewekt, en dankzij professor I. A. Diepenhorst, zijn promotor, met z'n colleges over de historische briefwisselingen tussen Groen van Prinsterer en Abraham Kuyper in de vorige eeuw. Vandaar z'n historische